

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdonosa s
A HAZAI TANITÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE

XXVIII. évfolyam.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KONCSEK LAJOS.

KIADÓ

HEISLER J.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz
(lakik: **Budapest, II. ker. Batthyány-utcza 37. szám**);
előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz **HEISLER J.**, kő- és
könyvnyomdatulajdonoshoz, (Budapest, várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1893.

HEISLER J., kő- és könyvnyomdatulajdonos kiadása.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **KONCSEK LAJOS.**

Laptulajdonos:	Kiadó:
A „Népnevelők Budapesti Egyesülete“.	HEISLER J. II. ker. várkert-rakpart 1. sz.
Megjelenik e lap minden szombaton.	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:
Előfizetési ára:	Budapest II. Batthyány-utca 37. sz.,
Égész évre 4 frt.	előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz:
Fél évre 2 „	Heisler J., kö- és könyvnyomdatulajdonoshoz
Negyed évre 1 „	(II. ker., várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.
Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronkint 10 krral számíttatnak.	
— Kéziratok nem küldetnek vissza. —	

TARTALOM: Jelentős miniszteri szavak. Zolich Károly. — Nevelésügyi lapjaink jelen állapotáról. Léderec Abrahám. — Tananyag és tanterv. Minka Béla. — A Szováthy-ügyhöz. Bökenyi Dániel. — Külföldi tanügy. (A berlini tanítók oktatása.) Schön József. — Fizetésünk ügye. Bárány Zsigmond. — Egyesületi élet. Gyarmati Farkas. — Könyvismertetés. — Adakozások a közp. irodára. Kurz S. — Iskolai értesítők. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

Jelentős miniszteri szavak.

Ujabb időben a napilapok sűrűn hoznak híreket, melyek elszomorító dolgokat adnak tudtul azokról a tanítókról, kik paedagogusi köntösüket rabruhával cserélték föl. Ez öltözék durva anyaga takarja az ember-szívet, melyből az emberszeretet legtisztább rügyeinek kellett volna fakadniuk.

A földi ítélő bíró az értelmet vonja felelősségre, miért hozott szégyent a szívre, miért alázza le az ember szentélyét. A bíró ítélő szava bejárja az országot, a bűnkronika beírott lapjai szaporodnak, a társadalom szeme is megakad az erkölcsi romlás e szomorú tünetén s lehetetlen, hogy e tünetben észre ne vegye a saját belső romlását.

A tanítók által elkövetett bűntényeket a bűnügyi statisztikusok egészen más elbírálás alá fogják venni, mint a társadalom más rétegeiből kikerült bűntényeket. A tanítói bűntényekért nemcsak az illető tanítók lakolnak, ezekért lakolniuk kell azoknak a nemzedékeknek is, melyeknek nevelését a tanítók sötét bűne, áldatlan cselekedete elhomályosította.

Jean Paul szerint a tanítónak szeretnie kell tanítványait, mert ezekben van elrejtve az isteni szikra, melynek fényét a tanító munkája teszi örökkévalóvá. Az isteni szikra ezen örökkéfényű ragyogásában rejlik az isteni kegy, mely a tanítói munkát a legtökéletesebb művészetté avatja. Az isteni gondviselés a saját feladatával azonosítja a tanító munkáját, őt ruházza fel azzal a rendeltetéssel, hogy az emberben elrejtve élő isteni szikrát kikutassa, őt bizta meg e szikra tüzeinek élesztésével, hogy e szikra tüze fényt vessen az Isten legtökéletesebb teremtményének, az embernek, életére.

Úgy tűnik fel nekem a tanító hivatása, mintha a Gondviselés mutató uja örökké feléje volna irányítva, annak a végzetnek symbo-

umaként, hogy a népek a tanítók erkölcsében keressék boldogulásukat. E végzet isteni származása mellett bizonyít a tanítói állás szerénysége, melynek képeről az állami intézmények, a társadalmi életviszonyok pontosan leolvashatók.

A magyar tanító hivatása szerénységét ábrázoló képen a megtört lélek szenvedései láthatók, mintha azt mondanák: a magyar tanítónak nem szabad jobbat remélnie, panaszával pedig gyilkoló szerszámot kovácsol ellenségeinek kezébe.

Tények bizonyítják, hogy így van.

A tanítók sorsát szívükön viselő kartársak, kiket a sors jobb helyzetbe juttatott, enyhíteni akarván mostohább sorsú társaik gondjait, a társadalomhoz fordulnak nemes, önzetlen céljuk támogatásáért. Felhívásukra a közigazgatásnak egyik számba vehető közege korbáccsal fenyegetőzik a nemzeti kultúra napszámóinak, mintha azért neheztelne rájuk, hogy miattuk hatalmának feltett eszközét korlátlanul nem használhatja. Vigasztalódjék meg azzal, hogy heroikus vállalatának imádói is vannak, kik közt lehet az a napilap is, mely megróttá a tanítók orsz. bizottságát, hogy tagjai részére olyan kedvezmény-jegyet mert kérni, a milyent középisk. tanulóknak kérelem nélkül adtak s a milyet apró hirdapíró-emberek évhosszat használnak — teljesen ingyen.

Nem akarok e napilappal arról vitkozni, vajjon a tanítóknak a népnevelés előmozdítása ügyében való tanácskozásaik felérnek-e egy középisk. tanulóval feltételezhető tanulmányok eredményével, e helyett emlékezetembe hozom azt, a mit a közoktatási miniszter úr a 3-dik egyetem ügyében nála járt küldöttségnek mondott, hogy t. i. a 3-ik egyetem felállításánál is fontosabb feladata az államnak a nép szellemi fejlődéséről való gondoskodás, melyből 6—700 elemi iskola felállítása szükséges. Oly kijelentés ez, melynél jelentőségtelegebbet államférfi eddig nem mondott. Melyreható szavak ezek, nagy jelentőségüket fokozza az alkalom, melynél a magyar közoktatásügyi miniszter azokat mondta. A szegedi küldöttséghez intézte szavait, hogy tudomást szerezzen azokról az egész ország.

Mi tanítók lelkes örömmel fogadjuk a miniszter úr kijelentését, hálás szívvel mondunk köszönetet, hogy a népnevelés rendeltetését oly fontos ügygyel hozta szellemi kapcsolatba. Legyen üdvözölve a miniszter úr általunk, kik tapasztalásból tudjuk, hogy népünk alacsony műveltsége mellett a tudományos műveltség sem terjedhet az országban oly arányban, mint azt a 3-ik egyetem felállításának célja megkívánja.

A tudomány vívmányai csak a művelt népek szolgálhatnak boldogulására. A nép tudatlansága elvágja a tudomány végső szálait, melyek arra hivatják, hogy a tudományt közkinccsé tegyék. Tudatlan nép az orvos tudományánál többre becsüli a kuruzsló mesterségét; tudatlan nép tehetetlensége mellett modern közigazgatásról álmodni sem lehet; tudatlan nép a modern igazságszolgáltatásnak csak gúnytárgya lehet; egyszerűen: a nép műveltsége nélkül a tudomány sem emelkedhetik arra a magaslatra, melyről jótékony kezét az egész országra kiterjeszhetné.

Népet művelté tenni a tanítók vannak hivatva, csak ha ezek elvégezték munkájukat, küldheti a 3-dik egyetem is a tudomány felkent

apostolait országgá; kiknek méltó fogadtatásáról a magyar közoktatás vezére népiskolák felállításával akar gondoskodni.

A dja Isten, hogy nagy célját megvalósíthassa!

Zolich Károly.

Nevelésügyi lapjaink jelen állapotáról.

I. Bevezetés.

— Felolvastattott a Népinevelők Bpesti Egyesülete paed. szakosztályának 1893. évi okt. 28-án tartott ülésén. —

Már ez év elején a „napi sajtó psychológiájáról és paedagógiájáról“ című felolvasásomban akartam a nevelésügyi lapokat értekezésem tárgyává tenni, de sem az idő, sem a tér nem engedte meg, hogy kívánságom szerint cselekedjem. Azóta e tárgy engem mindig foglalkoztatott; fejem forgatja mind az erre vonatkozó eszméket és képzeteket, nyelvemen feküsznek e gondolatok, kezem kívánja ezen igénytelen eszméket papírra vetni. Engedjék meg tehát, hogy a nevelésügyi sajtó feletti tapasztalataimat ezúttal közöljem, mert 1852 óta járattam, olvastam, szellemileg támogattam annak termékeit és 41 év alatt elég alkalmam volt felőlük tapasztalatokat gyűjteni. Igaz, hogy még sohasem szerkesztettem paedagógiai lapot, de szerencsém volt több lap szerkesztőjének nyilatkozatait, gondjait hallani és megismerni.

II. Visszapillantás.

Valamint a neveléstan a legfiatalabb tudományok közé tartozik, úgy foglalja el a nevelésügyi sajtó a kronológiai egymásutánra nézve az utolsó helyet. Mig pl. az első magyar politikai hirlap 1780-ban, tehát 113 évvel ezelőtt látott napvilágot, addig az első paedagógiai lap e század második felében jelent meg. Kezdetben a theologiai lapokban közöltek imitt-amott néhány iskolai hírt (pl. a Protestáns iskolai lapokban, a Religio című folyóiratban.) Később már nem theologusok, hanem inkább paedagógusok és világi tanárok léptek fel ama követeléssel, hogy külön paedagógiai lapok jelenjenek meg és erre nézve a t. szakosztály engedelmével bátor leszek a „Figyelmező“ című lap 1839-ki 39. számában megjelent következő „felszólítást“ telolvasni:

„Felszólítás a nevelési lapok tárgyában.

Alulirt mind a t. olvasó, mind az írói közönség után teljesen meg van győződve arról, miképen nevelési és tanítási litteraturánk megért legyen arra, hogy a nevelési és tanítási cikkek a mindenféle litteratura köréből önállóságra jussanak, vagy különálló egészet is képezzenek, melyek így főleg bizonynyal a nevelés és tanítás körül foglalatoskodó egyedekre, de talán magukban is összefüggőbben fejtegethetvén, az által nevelési litteraturánk mint alapító az egyetemes litteraturát folyvást emelné s virágzásban inkább előmozditaná, ezen célból több lelkészekkel és oktatókkal egyesülve elhatározá, hogy „Nevelési lapok“ cím alatt egy bizonyos, időhöz nem kötött 8—9 ivnyi füzetekhez megjelenő munkát bocsátand közre, melynek első füzete rövid időn sajtó alá menend.

A nevezett lapnak célja ugyan a nevelésre egyetemlegesen hatni, de először is mint az egyetemes nevelés alapítójára, főleg a köznépi erkölcsi vagy vallásos és értelmi kifejtésére, vagy az elemi nevelésre és tanításra lesznek irányozva. A nevelési lapok az érintett irányzati szellemet a következő tartalom által szándékoznak kifejteni:

1. Értekezések által a nevelés és tanítás köréből, főleg a népnevelés és tanításról.

2. Nevelési és tanítási könyvek ismertetése által, főleg a népiskolát illetőleg.

3. A legfelsőbb és felsőbb parancsok, a magános tudósítások által, főleg a népiskola köréből.

Midőn az érintett szellemi és tartalmi munkabani dolgozásra minden t. cz. lelkeszt, oktatót s más tudósokat és szülőket, kik a nevelésről szeretnek gondolkodni s kiknek erre alkalmuk van, ezennel legszívesebben felhívni szerencsém van, egyszersmind teljes tisztelettel kérem, hogy dolgozataikat akár egyenesen hozzám, akár Pestre a nagykőrösi házhoz (földkert-utca 499. sz.) utasítani szívesek legyenek, mely küldemények iránt szintén szerencsém van nyilatkozni, hogy addig is, míg talán a lapok szélesebb terjedelmet nyernének, minden nyomtatott ívet 8 frt díjjal tisztelendek meg.

Kelt Nagy-Kőrösön, aug. 5. 1839.

Warga János,

prof. és m. acad. lev. tag.

E felszólítás nagyon tanulságos és mielőtt a paedagógiai sajtó további keletkezését és fejlődését fejtegetném, czélszerű e felszólításból néhány tanulságot levonni.

1. Hogy csak az 1839. évben tartotta W a r g a János nagykőrösi tanár szükségesnek egy külön paedagógiai lapot kiadni.

2. Hogy ő már munkatársakul felhívta a szülőket és iskolabarátokat.

3. Hogy ő már akkor belátta, hogy a paedagógiai írókat is meg kell fizetni fáradságukért.

4. És hogy a mit egyesek már akkor beláttak, ez a belátás még most sincs elterjedve, mert még most is sokan abban a véleményben vannak, hogy a tanítónak mindent ingyen illik tenni.

Wargának egy külön nevelési lap kiadása körül kifejtett fáradozásai nem aratták a kívánt sikert, mert eme lapok nem jelentek meg és csak 7 évvel később t. i. 1846-ban Dr. Tavassy Lajos (Teichgräber) Pestalozzi iránti kegyeletét kívánván kifejezni, a hírneves paedagógus 100-ik születésnapjának évfordulóján egy időhöz nem kötött: „Nevelési Emléklapok“ czimű folyóiratot adott ki.

De ez a vállalat sem részesült nagy anyagi támogatásban, úgy hogy második füzeté néhány hóval később t. i. 1846. év végén jelenhetett meg, a mely az első protestáns tanári tanácskozmánynak jegyzőkönyvét tartalmazza, a melynek 15. pontja mutatja, hogy már akkor belátták, miszerint csak egyesült erővel fog lehetségessé válni egy tisztán nevelésügyi lapot fenntartani. Művelődéstörténeti szempontból czélszerűnek tartom ezen jegyzőkönyv erre vonatkozó pontját idézni:

XV. „Dr. Tavassy Lajos felemlítvén egy nevelési folyóirat szükségességét, vagy a megindított nevelési emléklapnak további folytatását, a közgyűlés következő határozatot hozott:

„A protestáns tanárok meg lévén győződve a felől, hogy az ismeret-szerzés mezején csak kölcsönös eszmecsere és vitatkozás útján jöhet napfényre mindaz, a mi szép, jó, hasznos és igaz és hogy csak ez által emelkedhetni tanintézeteink bel- és küléletének, különböző viszonyainak teljes tudására, mellőzhetlennék hiszik oly organumról gondoskodni, mely által a legsikeresebben eszközöltessék, a mint ilyenek már a megindított nevelési emléklapoknak folytatását szükségesnek tartják s minden ügybarátnak munkás részvételébe ajánlják“.

De ez a buzdító szó sem esett még jó és fogékony talajra, mert az 1847. évben az Emléklapoknak csak két füzetet jelent meg és az is egyszerre és az 1848. évben megjelent V. füzetben Dr. Tavassy szerkesztő és kiadó az előszóban panaszkodik, hogy nálunk egy külön nevelési lapnak szükségességét még nem látták be, hogy költségei, fáradozásai a várt gyümölcsöt nem hozták, végül 2 utat ajánl a tanító műveltségének emelésére:

1. Egy tisztán nevelési folyóirat kiadását.

2. Nevelési társulatok és tanítói közgyűlések életbeléptetését.

De a legfenségesebb eszme, induljon bár a legnagyobb tekintélytől is ki, sem valósul meg, ha nem lép fel kellő időben, ha még nem hatott a nép minden rétegébe. Varga János, Tavassy Lajos és még többen is feláldozták idejüket, vagyonukat, fáradságukat, testi és szellemi erejüket egyetemes tanítógyűlés létrehozására, egyetemes paed. lap elterjesztésére és fenntartására és csak az 1848. évben, tehát abban a korszakban, melyben általános lelkesülés uralkodott a magasabb eszmékért, különösen a szabadságért, a hazáért, a népmiveltségért, akkor értek meg ezek az eszmék is, mert ekkor jött létre az I. általános magyar tanítógyűlés, mely azt határozta, hogy egy külön, tisztán nevelési lap kiadassék.

De ez eszme megvalósulása csorbát szenvedett a beállt szabadságharcz következtében, mert akkor azok is, kik eddig a tollal foglalkoztak, a fegyverhez nyultak és a tudományos könyvek és folyóiratok olvasása felcseréltetett a politikai újságok és hadi események olvasásával. Még néhány évnél kellett elmulnia, míg végre a magyar tanítótság szellemi életjelt adhatott magáról.

Csak az 1854. évben mutatkozott új tevékenység a népiskola terén.

Az 1856. évben Lonkay Antal gymnáziumi tanár Haas Mihály akkori helytartótanácsi iskolatanácsos pártfogása mellett egy „T a n o d a i l a p o k“ című paedagógiai újságot adott ki, mely nevelésügyi lap 1871. évig hetilapként jelent meg. Ezen idő alatt és későbbben is több paedagógiai lap látott napvilágot rövidebb-hosszabb időre.

A paedagógiai sajtó felvirágzásának korszaka az 1867. évben az alkotmány helyreállításakor kezdődött meg, mely időben a mi egyesületünk közlönye, a „N é p n e v e l ő k L a p j a“ is született, melynek 25 éves eseményekben dús történetének megírása Lakits Vendel igazgató és volt szerkesztőre van bízva.

Ugyanabban az időben sok tanítóegyesület keletkezett és ezek is hozzá járultak ahhoz, hogy sokféle nevelési lap, közös, általános, hitfelekezeti és nemzetiségi paedagógiai lapok keletkeztek.

Nagyon tüvös befolyást gyakorolt az 1868. évben báró Eötvös József közokt. miniszter által indított, különböző nyelven kiadott és minden iskolának ingyen küldött „N é p t a n í t ó k L a p j a“, melynek

25 éves jubileumát Gyertyánffy István, jeles szerkesztő f. évben egy tartalomdús, érdekes, díszes, külön emléklap kiadásával ünnepelte meg.

Ma a magyar nevelésügyi lapok száma Magyarországon 50-re rúg és ha ezeket alakjukra és tartalmukra nézve vizsgáljuk, keletkezésüktől fogva a mai napig, akkor örömmel konstataálhatjuk, hogy a nevelésügyi újságirodalom az utolsó 25 év alatt szép haladást tett.

A lapok tartalmukra nézve gazdagabbak, változatosabbak, alakjukra nézve kedvezőbbek és szebbek. A valódi haladás jele, t. i.: a munkafelosztás is észrevehető. A szerkesztők nemcsak a pap- és a középiskolai tanárok köréből, hanem az elemi népiskolai tanítókból is kikerülnek. A munkatársak száma és műveltsége is gyarapodott, az olvasók száma, az általános érdeklődés is nagyobbodott.

(Folyt. következik.)

Léderer Ábrahám.

Tananyag és tanterv.

A Népn. Bp. Egyesületének paedagógiai szakosztálya a múlt hó 28-án tartott értekezletén foglalkozott a tananyag és tanterv újból való és az idő és nevelésügyi előhaladottságnak megfelelő feldolgozásának kérdésével.

Igen tisztelt Nagy László barátom hozzászólva a kérdéshez, felünnök tartja, hogy ily fontos kérdéssel csak most foglalkozunk érdemileg, holott már a IV. egyetemes gyűlésből került ki az eszme

Legyen szabad a dolog érdemére vonatkozólag néhány igénytelen észrevételt koczkaztatnom.

Ennél fontosabb kérdés az intenzív, egyöntetű és alapos oktatásra nézve alig van. Helyes tananyag-ifelosztás és tanterv mellett s azoknak szigorú alkalmazásával az oktatás rendszerünkben előforduló tömeges félszűzsegektől, alapos fogyatékoságok és hibák sokaságától szabadulna meg az iskola, kiszámíthatatlan javára a biztos és fővárosszerte egy uton haladó tanításnak. Kerületenkint, sőt mondhatnók iskolánkint más-más tananyag, más-más tanterv szerepel.

Magyarán szólva: ez idéetlen állapot. De csulakoznak, a kik azt hiszik, hogy ez állapotok felismerése újabb keletű Figyelmemet és csodálkozásomat feikeltette ez már régen. Évekkel ezelőtt határozati javaslatot is adtam be eziránt a tantestülethez, melyben működöm, azzal a kéréssel, hogy vitassa meg a kérdést s tegye at az igazgató-tanács-hoz. Így is történt. Az igazgató-tanács a kérdés fontosságát és megoldásának szükségességét belátva s különösen az akkori érdemes tanfelügyelő, Békey Imre meglepetve a fölött, hogy ez irányban az általam akkor kijelölt módon még irányadó, lehetőleg tökéletes intézkedés nincs; nem tekintve azt, hogy csak fiatal, másodfokú tanító voltam: örömmel járult hozzá, hogy bizottságnak adassék ki e szerfölött fontos dolog, a mely bizottság, különösen a fővárosi iskolai viszonyokra való tekintettel dolgozza ki az el. népiskola hat osztályára s külön-külön minden osztályra a tananyag felosztását és az általános tantervet.

Először az elvi kérdésekre nézve állapotunk meg s ez alapon elhatároztuk, hogy rövid módszertani utasításokat is felveszünk a dolgot keretébe.

Azon általam előterjesztett s elismert tapasztalások utaltak erre, mivel különféle tárgyak kezelésénél itt-ott ma már egyáltalán el nem fogadható módszeres eljárások dívnak. Így a számolás tanításában némely tanítók a fejszámolásra igen kevés súlyt fektetnek, nyilván azért, mivel az egyedüli helyes mód, a fejszámolás alapjára helyezett számtani oktatás, sokkal nehezebb, több ügyességet kívánó és fáradtságosabb is. A kivonásnál, osztásnál stb. a pótlékolás helyett a kölcsönkérés avult és elvetett formája alkalmaztatik. A nyelvtanból, a szabályok magoltatása mellett, az élő nyelv gondolkozva tanítása, származtató és gyakorlati módon, igen hiányos.

Hasonló ferde, módszertanilag helytelen eljárásokra óhajtottunk rámutatni a többi tantárgyaknál is, hogy az ellenkező, általunk helyesnek ismert s a modern tanítási elvek s módszertani irányok szerint való haladásra utat mutassunk.

Így aztán általában ugyanazon tananyag, ugyanazon időben, a lényegre nézve ugyanazon módszertani alapokon és terv szerint volt volna feldolgozva. Így el lett volna érve az egyöntetűség. Annak a kuszáltságának, mely fennáll, hátrányai különösen itt a fővárosban, hol a lakásváltozások és ezzel összefüggőleg a tanuló-anyag változása is nagy, igen-igen károsak és nem egyszer a tanulóra és tanítóra egyaránt kellemetlen helyzetet teremtők.

Az említettem bizottság tagjai közül Rozmanith Vilmos a természettanra nézve elkészítette a dolgozatot, úgyszintén Neiger Sándor is a számtani részt. A historikum okáért megemlítem, hogy Neiger S. nem volt kiküldött bizottsági tag; de az első értekezlet alkalmával, mint vendég vett részt s szakavatott hozzászólásaival emelte a tanácskozás értékét s ezért az elnök által felkérletett a bizottságba való lépésre mit készséggel teljesített s később buzgón dolgozott is.

További munkásságunkat azonban abba hagytuk, Péterfy Sándor i. t. barátom azon megokolására, miszerint azon időben úgy állottak a dolgok, hogy a fővárosban alkalmazandó tankönyvek ügye vajudásban látszott lenni. Úgy vélekedtünk tehát, hogy ezen kérdés megoldását meg kell várni, mert folyton változó tankönyvekkel szemben hosszabb időre szóló tananyag-beosztást és tantervet készíteni, ha nem is egészen fölösleges, de félig-meddig kárba vesztett munka volna.

Én a magam részéről beláttam, hogy ez irányban vélekedésünk hibás volt akkor. Hiszen, bármely tankönyv mellett is lehet követni egy határozott irányt, ha az helyesebb, mint a tankönyvben feldolgozott tananyag beosztása.

Sőt ellenkezőleg, egy végleg megállapított és a lehetőség határai közt helyesen kimért tananyag és tanterv-beosztás alapján kellene készülni a tankönyveknek. Hiszen az a fő és legsarkalatosabb hiba, hogy most ugyanazon fokú osztályokban egyik a közepén, másik a hátulján, a harmadik az elején veszi használatba a tankönyvet. Viszásságok ezek, melyeknek kiküszöbölése alig tűr már halasztást. Egyforma és egyenlő mennyiségű tananyag és hasonló tanterv mellett is azért mindig érvényesülni fog a tanító egyénisége és azután ez, és csak is ez fogja az osztályokban való tanítási eredmény különbségét kitüntetni s megmutatni, hogy a tanító mennyit ér mint tanító, habár mint ember lenéztek is.

Megemlítem még, hogy Verédy tanfelügyelő úr is egyik értekezleti közgyűlésen e kérdésre szintén utalt s az azokra általam írott szerény észrevételekben is elismeréssel méltányoltatott e fontos kérdés napi-rendre hozása.

Sokat lehet még erről mondani. De a kik most felvetették a kérdést, reméllem: végeznek is vele s én csak most isten áldását esdem munkájukra, hogy a tanügy ezen égető kérdését a legüdvösebben oldassák meg!

Minke Béla.

A Szováthy-ügyhöz.

Szováthy Lajos képezdei igazgatót ért dolog kellemetlenül hat azokra, kik őt közelebről ismerték. Volt tanítványai, az ország különböző részein munkálkodók, halanyilatkozatot írnak alá, melyet hozzá küldenek. És ezt dicséretesnek fogja találni bárki is. Nagy baj volna az, ha már a tanítványok lelkéből is kiapadna a hála érzelme, melylyel — igazság szerint — tartozik viseltetni tanítója iránt. Fekadjon a hála és teremjen gyógyító irt a méltatlanságot szenvedő lelkekre.

Sz. L. mindig a pontosság embere volt. Éppen az a szép tulajdonság ékesíti, a minek az életben legnagyobb értéke van, de a mi oly kevésnek teszi tulajdonát. Kifogástalan paedagógus, ki nem a feledékenységnek tanultat, ki nem teszi zár alá a szellemet, nem tesz béklyót a lélekre, nem követeli így és ne másként szödd gondolatvilágod kedves képeit. A rend, a pontosság, a csin, a tisztaság-érzéklet kifogyhatatlan türelemmel bírta árusítani. Mindenik szép tudomány, miket nem könyvből, hanem nevelőtől és annak példájából lehet elsajátítani. A rendből nem alkudott le egy szemernyit, a tisztaság és pontosságból soha egy mákszernyit. Az ifjuság erkölcsi és érzelmi nevelése fölött nagy gonddal őrködött. Szellemi arczképét nem homályosíthatja el semmi szennyes árulkodás. Nemes jellemére, hazafiúi érzületére, cselekvésvágyára, buzgóságára jó fényt vet a következő historiai tény, melyet Vahot Imre „Napkelet“-jének 1859. évi 42. számából kölcsönzök át.

Dr. Kerékgyártó Eleknek e lapok mult számában megjelent cikke megerősíti a föltevést, hogy Szováthy Lajos már 1859-ben Mezőcsáthon igazgató-oktató volt, 1859. szept. 11—13. napjain a Tiszáninneni hely. hitv. egyházkerület közgyűlést tartott. Ennek alkalmából az igazgató-oktató (Szováthy Lajos) az „Olvasó gyermek-könyvtár“ javára bált rendezett. A jótékony bál 31 forinttal vetette meg a gyermekkönyvtár alapját. De fényesebb volt ennél az erkölcsi siker, melyben a közel vidék intelligenciája szolgáltatta az igazságos mértéket.

Az egyházkerületi közgyűlés lefolyásáról, jótékony bálról, levélben értesítette Szováthy L. Vahot Imre Napkelet-jét, e levelében a többi között eképpen szól: (sajnálattal említvén előbb föl, hogy a német irodalmat pártolja inkább a magyar intelligencia)

„Különös természete némely magyar embernek, hogy a külföldit, bármi s bárminő drága legyen az, jobban szereti a hazainál, a magyarnál. Legyen neki az ő hite szerint. Könyvolvasásról nálunk szó sem lehet. Kölcsonkönyvtár ugyan van Miskolczon s meghatározott díj mellett vidékre is hozhatni könyveket, de hol az akarat? hol a rész-

vét, a tudvány? s ha volna is, lehetne-e ily fatális gyalogposta-rendszert mellett, midőn lapjainkat is néha két hét múlva kapjuk az expedíció után, biztos kilátásunk arra: hogy a kívánt könyvek egymásután pontosan akadnak kezünkbe? Sok itt a baj, de ha akarnák az illetők, igen könnyen lehetne rajta segíteni. Óhajtjuk az irodalom újabb, nevezetes termékeit megvenni, ez hallatlan! Megelégszünk mi a „Léze kabinét“ sárgult levelű példányaival. Vörösmarty, Arany, Tompa, Jókai névleg, de munkáik után vajmi kevéssé ismertek! Schiller, Heine? ez már más! Nagy dolog ez, uraim! Ha magyaroknak valljuk magunkat, ennek nem szabad így lenni! Avagy nem irodalmában él-e a nemzet s ha ezt nem pártoljuk, különösen, midőn ezt tennünk szent kötelességünk, hova jutunk? Avagy önök uraim! elég merészek azt hinni, hogy ha az egész világ elvesz is, élve maradnak? Tévednek! ki a nemzet, annak irodalmát megveti, magát utálta meg, magának ás sirt!“

Igy érezett Szováthy, így adott leczkét azoknak, kik németek voltak a magyar földön. Ily tanszékre állott és hirdette elveit 34 évvel ezelőtt, ennek hatása alatt áll ma is.

Ez meg M.-Szigeten történt, hol a községi iskola (a mai állami iskola kovásza) mellett mozgalom indult meg. Ezt a mozgalmat irigy szemmel nézte a felekezeti debreczeni „Ev. prot. Lap“. Sőt a helyi sajtóban is akadt felszólalás, mely elítélt minden olyan irányzatot, mi az iskolák közösítésére tüzetett ki. Szováthy L. a következőleg védte az ügyet „többet fog érni nemzeti ügyünk, magyarságunk védelmére és terjesztésére, mintha a zsidó hitközség jó részben német, az oláh egészen oláh, az orosz jó részben orosz tannyelvű felekezeti iskolát állítana s ezáltal s így, a mi most még nincs meg nagyobb mérvben, a nemzeti-ségi elemek akut szétválása mozdíthatnék elő.“

„Nekünk oda kell törekednünk, hogy legelsőbbben megmaradjunk magyaroknak. Könnyű Debreczenben! Ott nem lehet és nem is kell magyarságunkat őrizni, védeni, nincs ki ellen! De itt máshol ez a legelső és legfőbb kötelességünk ha csak felekezeti-ségünket többre nem becsülhetjük nemzetiségünknel. Lehetünk bármilyen erős protestánsok, ha magyarok lenni megszűntünk. E szép haza csak addig nevezethetik magyarnak, míg füleinkbe mentül több felől magyar hangok jönnek. S ha ez kivesz: leszen e föld csupán geográfiai figura.“ („Nevelés“ 1878. 3. sz.)

Bűn ez? Bűn-e így védelmezni egy ügyet? Akkor mi értelme van a nemzeti nagyság fölépítéséhez szükséges homokszemek összehordásának? mi értelme van a nemzeti iskolák fokozatos fejlesztésének, erősítésének és terjesztésének? Okok után nem kutatok. E pár sort hálám jeléül tevém papírra. A hálának kétszeresen kell nyilvánulni akkor, a mikor az áldatlan vádaskodás olyan férfiut szorit le működése teréről, kiben sok-sok a nemes jellemvonás. Pontos tanár, derék igazgató, mindenek fölött szereti hazáját, nemzetét és a nemzeti ügy diadalra juttatásáért hevül szivben-lélekben.

M.-Sziget, 1893. október 31.

Bökényi Daniel.

KÜLFÖLDI TANUGY.

A berlini tanítók oktatása.

II. Az alaposság.

Az oktatás módja — a melyre oly kíváncsi voltam, a melytől oly sokat vártam — ép oly kevésbé ragadta el képzeletemet, ép oly kevésbé keltette bennem a fönséges érzetét, mint a hogy a Sächsische Svájcz — mely tündérkert gyanánt állt szemeim előtt itthon — csak mindennapi szépséggel hatott reám. Semmi feltűnőséget, semmi mesteri kiválóságot nem tapasztaltam a berlini kartársak oktatásában, de jól tanított mind egy-egyikük és ez válik leginkább dicséretükre. Vannak sokan, a kik Herbart-Ziller elvei szerint tanítanak, de nem értenek hozzá és ezeknek azt mondja a rektor: Tanítson és ne kísérletezzen! de vannak, a kik megértették a nagy elveket és kitűnően alkalmazzak az iskolában. Igen nagy előny, hogy hajlamuk szerint választhatják a tárgyat. Nem szükséges, hogy ebben a hatóság intézkedjék, ezt az iskola tantestülete maga végzi el. Így látjuk, hogy az egyik minden osztályban tanítja az éneket, a másik a természetrajzot, a harmadik a nyelvtant és így tovább, így válik aztán az oktatás alapossá. Az alaposság, úgy minden megszorítás nélkül nem lehet és nem is didaktikai elv. Nem mondhatja senki: „Oktass alaposan!” mert nincs is olyan tudomány, melynek legvégsőbb alapjáiig eljutottunk, sőt abban is, a mit tudunk, van ingadozás, abból is, a mit tudunk nem minden gyermeknek való, a gyermeki elme csak fokonyként fejlődik és fejlődjék. Milyen legyen tehát azaz alaposság, Ne az alaposság legyen oktatásunk vezérelve, hanem ennek negatív tartalma: Ne oktass felszínesen! Ezt nemcsak lehet, de kell is szemünk előtt tartani. Ha a berlini kartárs az osztásnál azt kérdezi tanítványaitól: „Mit jelent az, hogy 34269 : 46 = és a tanuló azt feleli: hogy 3 tizezrest kell 46 részre osztanom, 4 ezrest kell 46 részre osztanom, 2 százast kell 46 részre osztanom, 6 tizest kell 46 részre osztanom és 9 egyest kell 46 részre osztanom, vagyis: nekem 5 osztást kell végeznem“ ez elég alapos. Vagy mikor a szőlő ismertetését tárgyalta egyik kartárs és a gyermekek kezébe adta a szőlő-venyigét levelestül mindenestül, azon módon, a hogy a természetben látható és így beszél meg a gyermekekkel ezen növényt; azt hiszem ez is elég alapos. (Meg kell itt jegezzenem — és teszem ezt jellemzésül — hogy a kartárs, midőn a jó bortermő vidékről szólt, felemlítette Magyarországot és bemutatott engem a gyermekeknek azon kérelemmel, hogy én beszéljek valamit a magyar szüretéről, a mit én természetesen szívesen megtettem. A berlini tanítók különben szeretik, ha idegen ember kérdegeti tanítványaikat.) Szóval: az alaposság az oktatásban abban rejlik, hogy a didaktika elveit helyes módszeres eljárással foganatosítják. Mindamellettt túlzásba is esnek, a mint például az a kartárs, a ki jelenlétemben az „Einkehr“ című költeményt tárgyalta. Jó negyed óráig egyébről sem szólt, mint az Einkehr szónak jelentéséről, használatáról, különféle alakjairól, míg a költemény első sorának harmadik szavához jutott, vége volt az órának és így nem felelt meg a helyes oktatás azon elvének, hogy minden órában egy kerek kis egészet kell adni a tanulóknak. Éppen úgy nem tett nekem a földrajzi oktatás, melynél minden megokoló kérdés nélkül

elmondhatja a tanító pl. a folyókat és mellékfolyókat, melyek valamely vidéken vannak. De igen szép volt a mértani oktatás, mikor az egyik tanuló egy adott vonalból megszerkesztette a kívánt ábrát és minden vonás előtt megmondta, hogy mit és miért fogja ezt most tenni, a tanulók pedig vagy helyeselték vagy helytelenítették és akkor majd az egyik, majd a másik utbaigazító tanácsot adott a táblánál állónak. Az énektanítás nagy szerepet játszik a berlini iskolákban, ennek a tanítása nemcsak szakértő tanítóra van bízva, hanem a legjobb tanítási eszközök állnak rendelkezésére és ezt a tárgyat igazán alaposan tanítják.

Meg kell még említenem, hogy bizony német kartársainknak is elég bajuk van a nyelvtanítással. A berlini gyermekek — ide sem számítva a tájkiejtést — nagyon hibásan beszélnek, hát még a helyesírás mennyi gondot ad nekik! Még a felsőbb osztályokban is betűről betűre meg kell mondani, mit kell leírniok, a tanító könyvből mondja a leírandó mondatot, az egész osztály utána mondja, aztán felváltva majd az egyik, majd a másik tanuló diktálja a leírandó szót betűnként.

Nagy figyelmet, a foglalkozáshoz méltó komolyságot fejtenek ki a berlini tanítók az oktatásban — ebből áll az alaposság.

Schön József.

Fizetésünk ügye.

Nem új dolog, — régi história már, hogy valahányszor a tanítók üléseznek — a terem kétségbeejtően kong az ürességtől. — Honnan van az az óriási közöny, az a borzasztó nembánomság: azt megmagyarázni szinte lehetetlen. Hogy szakegyesületeink tanulságos dolgokban sokszor igazán gazdag közgyűléseire a rendszeren ott látható érdeklődőkön kívül ritkán jelenik meg új vendég; ezen nincs mit csodálkoznunk, mert ki-ki a maga módja szerint szokta élvezni a szépet és tanulságost stb., a hol az, szerinte, élvezhetőbb alakban nyilvánul; de a mikor arról van szó, hogy miként élhetünk meg a jövőben, hogy anyagi helyzetünk nyeregalább némi enyhítést; mikor ennek érdekében a 800 embernek kellene felemelni (talán mégis némileg) súlylával bíró szavát, akkor alig 40—45 ember, mondom: a már megszokott publikum, kénytelen afölött búsongni, hogy mennyire közönyös egy testület a főv. tanítók testülete. — És különös szeszélye a véletlennek, hogy a 800 ember $\frac{1}{10}$ -ed része bizonyára nincs anyagi helyzetével megelégedve, és mégsem ad elégületlenségének oly alakban kifejezést, a mint azt egy hatalmas testület tagjai a tisztesség korlátain belül elég hatásosan kifejezhetnék.

A főv. tanítók fizetésének rendezése tárgyában kiküldött bizottság f. hó 5-én tartott ülésén mintegy 45—50 kartárs volt jelen Somlyay J. elnöklete alatt, ki a bizottság eddig tett lépéseiről számot adva, felhívta a jelen voltak figyelmét azon polgármesteri válaszra, mely a tisztviselők fizetésének rendezése tárgyában tett interpelláció. a vonatkozott s nézete szerint helyén valónak találná, ha egy tanítókból alakult bizottság felkeresné a főváros polgármesterét s a mennyiben az említett válaszból nem tűnik ki világosan, hogy az a tanítók fizetésére is vonatkozik, t. i. hogy a jövő évi költségvetésbe felvételük-e vagy sem az új fizetés, kegyeskedjék a tanács előtt odahatni, hogy ez a tanítók fize-

tésére is kiterjesztessék. — Azon kívül helyén valónak véli elnök, ha a tisztviselők által megindított mozgalomhoz a tanítóóság is csatlakoznék oly módon, hogy egy bizottságot küldene kebeléből, mely karöltve munkálkodnék a közös ügy érdekében a tisztviselőkkel.

Jeny J. tantestületi képviselő nézete szerint semmi kétség sem fér ahhoz, hogy a polgármester válaszában a tanítóóság fizetése is befoglaltatott, mindazonáltal helyesli elnök indítványát s ahhoz hozzájárul. Többek pártoló felszólalása után az ülés oly értelemben határozott, hogy a polgármester úrhoz küldöttség, a tisztviselők körébe pedig bizottság küldessék megfelelő mandátummal.

Glatz György felszólalásában reá mutat azon téves információra, melylyel a napi sajtó látta el annak idején a nagy közönséget a tanítói fizetések rendezésére vonatkozólag, nevezetesen 800 frtot említve a III. fokú tanító fizetéseként, nem választván külön a 200 frt lakbért ezen összegtől, a mely a nyugdíjba nem számít. Ezen anomália helyreigazításának fontosságát felszólaló igen elfogadható érvekkel támogatá, mely után a bizottság Glatznak az általa említett téves információ helyreigazítását célzó indítványát elfogadta. — Ezzel az ülés véget ért.

Bárány Zsigmond,
bizottsági jegyző.

Egyesületi élet.

A napokban Nógrádvármegye közönségének figyelme a népoktatás felé fordult, mert a vármegyei tanítótestület Balassa-Gyarmaton rendes közgyűlést tartott. Nem volt ugyan valami szerencsés gondolat a közgyűlést szorgalmi időben rendezni, mindamellett az erkölcsi sikerrel meg lehetünk elégedve. Lelkesítőleg hatott, hogy a közgyűlésen, a vele járó társas ebéden és a hangversenyen a megye nagytekintélyű alispánja, Scitovszky János és a vármegye lelkes tanfelügyelője, Kosztk Mihály is részt vettek. Szakelőadásokat tartottak: Druga József és Szova János b.-gyarmati polg. isk. tanárok; előbbi B. Eötvös „Növérek” című regényét tárgyalta paedagogiai szempontból, utóbbi pedig a dülő és álló-írásról értekezett. Nagy figyelemmel hallgattuk Eichler J. losonczy tanítónak az állatok ismertetésének módjával foglalkozó gonddal és szakértelemmel kidolgozott értekezését és a kegyeletnek adózott Thaisz L. losonczy praeparandiar professor, ki Schneff elhalt kollegája fölött tartott emlékbeszédet. Mintatanítást pedig Divényi Janka k. a. óvónő tartott. Közérdeklődés közepette folyt le a tisztujítás. Tiszteletbeli elnök lett Zelenka János, a tanítótestület volt elnöke, elnök: Druga József, alelnökök: Thaisz és Poraszik, főjegyző: Habor Sándor és pénztárnok: Vilim József. Tiszteletbeli tagokul megválasztottak: Jókai Mór, Glatz György és Horváth Danó, a Nógrádi Lapok szerkesztője. A testület ki akarván fejezni tiszteletét és szeretetét Kosztk Mihály kir. tanfelügyelő ur iránt, megválasztotta őt díszelnökéül, a ki hazafias szellemtől áthatott beszédben köszönte meg a kitüntetést, folytonos tevékenységre és önképzésre buzdítván a tanítókat, biztosítva őket, hogy ő, mint volt néptanító, mindig a tanítókkal érez és érdekeiket melegen védi minden alkalommal.

A tanfelügyelő hatásos beszédéhez hasonló lelkesedést keltett az alispán abbeli kijelentése, hogy neki terve a vármegye közigazgatási bizottsága elé javaslatot terjeszteni az iránt, miszerint a vármegye a millenium alkalmából valamely tanügyi kulturális vagy philantropikus intézményt hatékonyan támogasson és kéri a tanítói testületet, hogy neki ez iránt kellően indokolt előterjesztést tegyen. Éljenzés követte alispánunk szavait és bizottság küldetett ki a javaslat kidolgozására.

Az indítványok és a nagy közönséget kevésbé érdeklő belügyek letárgyalása után következtek a közgyűlés mulattatói részei, melyek nagyban hozzájárultak a tanügyi közvélemény megteremtéséhez és a kartársi szeretet fejlesztéséhez.

Gyarmathy Farkas.

KÖNYVISMERTETÉS.

A siketnémák tárgyi és alaki nyelvoktatása. II. fok. Gyűjtő nyelvoktatás. Második iskolaév. Írták: Scherer István, a siketnémák oktatására képesítő tanfolyam vezető tanára és Berinza János, a váci siketnéma-intézet tanára. Vác, 1893. Nyomatott Mayer Sándornál.

Ezen czim alatt hagyta el a sajtót, mint a „Kalauz“ szakfolyóirat külön lenyomata, egy 39 oldalra terjedő tankönyv, mely a múlt évben megjelent A b c-könyv folytatását képezi s evvel együtt olyan kevésbé ismert és művelt téren munkálnak a szerzők, melyen 1827 óta nem jelent meg tankönyv. Méltán lehet őket e téren úttörőknek tekinteni, még pedig, a mint látszik, szerencsés úttörőknek. Egyszerű nyelven, a fokozatoság elvéhez hűen ragaszkodva tárgyalják a beszédtanítást s kiváló gondosságot és körültekintést tanúsítanak az új szók és új kifejezések sorrendjének megállapításánál. Nem ismerjük a siketnéma-tanítás nehézségeit, szakszempontról nem bírálhatjuk meg művüket, azt azonban látjuk, hogy természetes s oly egyszerű módokat alkalmaznak a száraz szabályok s elvont kifejezések helyett, a környezetet használva fel szemléltetőül, hogy művüket az idegen nyelvű iskolák is kitűnő segédeszközzé használhatják. A könyv ára 20 kr. s a budapesti siketnéma-intézet vezetőjénél (Budapest, I. Pálya-utca 3. sz.) kapható.

K i m u t a t á s a

azon adakozásoknak, melyek a létesítendő országos tanítói központi iroda céljaira a kibocsátott gyűjtőiveken befolytak:

Dr. Dirner Gusztáv Bp, 2390. ív	1 frt — kr.
Törköly József, Rimaszombat, „Lakits Vendel aranytol-lára“	5 „ 70 „
A „Szabolcsmegyei ált. tanítóegyesület“ 100 tag után a folyó 1893. évre Szabó Endre, nyiregyházi rk. tanító, tan. egyl. pénztáros által	10 „ — „
A közs. elemi népisk. tanítótestület, Dobsina, 1077. ív, (Ulreich János ig. 50 krt, Spangl Mihály, ttó, 30 krt, Nagy Albert, Schranz Szilárd, Wiesinger K., ttók 20—20 krt, Nemes 20 krt)	1 „ 60 „

Megyei pénztár Maros-Vásárhelyt	4	frt	90	kr.
A „Vasmegyei Tanító-testület“ 1893. évi járuléka Németh F. által	10	”	—	”
Dóczy Gedeon. Debreczen	2	”	05	”
Cziegler Győző műegyet. tanár, Bp. 1666. ív	5	”	—	”
Dr. Bäcker József 2357 ivén X. Y.	3	”	—	”
Zólyom megye pénztára, Besztercebánya (Adakoztak: Berlicza Ferencz, nagyprépost Bb. 5 frt; Dunay Fer. tanker. főigazg. 5 frt; Zeisel plébános 1 frt; Kemény (?) 1 frt; Szakmáry J. főgymn. igazg. 1 frt; Lopusny Samu, polgárm., Vittko Ignác, pléb., Svehla Guszt., ev. lelkész, mindhárman Breznóbányán, 1—1 frtot; Teszák Emil, keresk. ugyanott 10 frt; Fleischer János, v. erdőmester, Bittera Zsigm., kir. közjegyző, Baitros (?) J. kereskedő. ifj. Polóny János, kir. járásbíró, valamennyien Breznóbányán, 1—1 frtot; két olvashatlan 1—1 frtot; Kmetony Sámuel 50 krt; Szvoboda, Ratasik 1—1 frtot; Steinbrecher Ignác 50 krt; Jencs József, vendéglős, Zólyomban 50 krt; Nádas, Zólyom, 1 frtot)	36	”	50	”
Pozsonyvármegye t. Törvényhatósága, 671. ív (Adtak: Parák Antal, ttó. Nagylévárd, 20 krt, Privrel Antal, ttó. Kislévárd, 15 krt)	—	”	35	”
Győr vármegye t. Törvényhatósága, 653. ív (Öveges Alajos, ttó. 30 krt, N. N. Peér 20 krt)	—	”	50	”
(Mindkét küldemény Bpest polgármesteri hivatala útján lett felvéve.)				
A lapunk 37. számában kimutatott összeg	1185	”	27	”

összesen: 1265 frt 87 kr.

Budapesten, 1893. október hó 23-án,

Kurz Sámuel,

az Orsz. Bizottság pénztárosa.
(lak. Bpsten. IV., Deák-tér 4. sz.)

Iskolai értesítők.

21. **A rimamurány-salgótarjáni** vasmű részvénytársaság nép- és alsó-fokú ipariskoláinak értesítője az 1892—93. isk. évről. A társ. tanítói kar közreműködésével összeállította: Porázik György. A társulat által fenntartott iskolákban a múlt iskolai évben 1419 mindennapi, 201 ismétlőiskolai és 183 ipariskolai, összesen tehát 1803 tanuló nyert oktatást 23 rendes tanító, 11 hitoktató és 11 női kézimunkatanító által. Az iskolák fenntartására a lefolyt évben mintegy 22.395 frt fordított. A salgótarjáni kerület népiskoláinak állapotát Porázik György ismerteti. A tanítói könyvtár itt 166 kötetből s 280 különféle iskolai könyvből áll, az ifjúsági és népkönyvtár állománya 314 mű. Az ózd-nádasdi kerület népiskoláiról Kablay István számol be. A tanítói könyvtár itt 483, az ifjúsági pedig 356 kötetet tartalmaz. — A liker-klenóczi kerület népiskoláiról Svehla Lajos ad számot, míg a vashegy-szirk-turcsoki kerület népiskoláinak állapotát Mánczos József ismerteti. Az ügyes vezetés és a tanítói kar buzgósa leginkább kitűnik abban, hogy a nagyobbbrészt idegen ajkú (német, tót) növendékek tanulásbeli előmenetele teljesen kielégítő s hogy a magyarosodás terén is szépen haladnak.

22. **A sümegvárosi** felső leányiskola III. és a r. kath. elemi fiú- és leányiskola XXXV. értesítője az 1892—93. tanévről. Közli: Bánfi Alajos igazgató.

Az értesítő bevezetésében Éles Károly mond bucsut a kartársi szeretet igaz hangján Exner Alajosnak, a testület egyik derék veterán tagjának nyugalomba vonulása alkalmából. A tanítótestület a felső leányiskolánál 3, az elemi iskolánál pedig 9 tagból állott. A mindennapi iskolába beiratott 563, az ismétlő tanfolyamra pedig 137 növendék. Tanulásbeli előmenetelük kielégítő volt.

I R O D A L O M.

Előfizetési fölhívást bocsátott közre Mártonffy Imre f. tanító »Elbeszélések« cz. sajtó alatt levő kötetére, mely tíz évi csendes, zajtalan munkálkodásának eredményét tartalmazza. A vaskosnak ígérkező kötet még karácsonyra fog megjelenni s az ára 1 frt lesz. Az előfizetések póstautalványon küldendők szerző czimére Ujpestre. Tanítók félárban, 50 krajczárért rendelhetik meg. Ajánljuk e vállalkozást tanítótársaink meleg pártfogásába.

Az iskolakönyv-gyártás é- kiadás titkaiból cz. alatt legközelebb egy röpirat fog megjelenni Plagiosyppus Redivivus tollából. »E röpiratban — miként a kibocsátott jelentés szól — egy országszerte ismert nevű iskolakönyvszerzőnek, annak nem kevésbé ismert tekintélyes kiadójával együtt elkövetett Plágiuma fog leleplezteni.« A röpirat szerzője inteniója folytán ingyen fog osztogatni mindazoknak, kik iránta érdeklődnek. Kéretnek tehát az érdeklődők, hogy példányukat Sennovitcz Adolff könyvkereskedőtől (Esztergom, Szent Lőrincz-utca 24. sz.) idejében bekérjék, miután fölöslegek nem fognak nyomtattni.

Kalászkok czimű, az iskolai és tanítói életből vett rajzokat tartalmazó műre hirdet előfizetést Bánfi János, polg. isk. igazgató, Karánsebesen, ki a »Néptanítók Lapja«-ban és egyebütt megjelent iskolai éetképeit rendezői most sajtó alá, melyek közé »egy pár tarlóvirágot is« tűzött. »Szeretné, úgymond szerző, ha az, a ki könyvét elolvassa, azzal a vallomással tenné azt le, hogy ha nehéz és göröngyös is a pályánk, mégis nemes, szép és magasztos a mi hivatásunk és hogy tani ónak lenni érdemes.« A tanítók álléireiből származó tiszta haszonnak egy részét a tanítók gyermekeinek óhajtaná szerző visszaadni olyformán, hogy azt a »Tanítók Házána« juttatná. A könyv előfizetési ára bérmentes küldéssel füzve 1 frt 20 kr, diszesen kötve 2 frt. Bolti ára magasabb lesz. Az előfizetések legkésőbb ujévig eszközzendők.

V E G Y E S E K.

— **A tisztviselői illetve tanítói** fizetések rendezése ügyében Morzsányi Károly orsz. képviselő, f. bizotts. tag a f. novem. 3-án tartott közgyűlésén a polgármesterhez interpellációt intézett; rámutatván arra, hogy a f. alkalmazottak fizetése 1873-ban, tehát 20 évvel ezelőtt is annyi volt mint most, azt indítványozta, hogy a szükséges adatokat minél előbb beszeresztvén, a fizetésrendezésre vonatkozó szabályzat olyan időben terjesztessék a közgyűlés elé, a mikor az 1894. évre szóló költségvetés tárgyalás alá kerül. Gerlóczy Károly polgármester úr az interpellációra megnyugtató választ adván, kijelentette, hogy a tanács mindenesetre azon lesz, hogy ezen, évek óta függőben levő ügy minél előbb elintéztessék s hogy a felszólaló kívánságához képest a legelővidobb idő alatt rendeztessék. — A polgármester úr e kijelentését mindenesetre örömmel fogadja a fő- és szék. tanítói kara is.

— **A Mária Dorottya-egyesület** tanítónői szakosztálya e hó 11-én, szombatn d. u. 1/2 órákor az áll. tanítónőképző-intézetben (Andrássy-út 65.) ülést tart, melyen Jusztus Eszter, f. tanítónő fog előadni.

— **Károly-napja** alkalmából f. hó 4-én tisztelgő küldöttségek jártak dr. Verédy Károly f. kir. tanfelügyelő úrnál, hogy öt névnapja alkalmából üdvözljék. A M. T. E. Tanítói Osztályának nagyobb küldöttségét Mousson Géza ügyvivő elnök vezette, ki meg szavakban tolmácsolta az Osztály üdvözlőit a közszeretben álló tanfelügyelő, mint az Osztály lelkes és buzgó elnöke előtt. — Az Andrássy-úti állami tanítóképezde tanári testületének gratulációját Zirzen Janka igazgató, Péterfy Sándor, Komáromy Lajos és Sebestyén Gyula tanárok v. t. k. meg a tanfelügyelő úrnak, ki mindkét küldöttséget a legszivesebben

fogadván, változhatatlan jó akaratáról biztosította az ez alkalomból nála megjelenteket.

— **Tanítói jubileum.** Szép ünnepet ült f. hó 4-én a X. ker. Kőbánya-kápolnateri iskola tanítótestülete. E napon ünnepelte ugyanis az iskola derék vezetője: Olejá k Károly sikeres tanítói működésének 25 éves jubileumát. Aznap este a X. ker. kör nagytermében az ünnepelt tanférlú tiszteletére a vezetése alatt álló iskola tanítótestüle igen sikerült bankettet rendezett, melynek sikere érdekében különösen R á k ó c z y Lajos, Cs a t t h Gyula és Cs á s z á r Lajos testületi tagok buzgólkodtak. A lakomán több lelkes felköszöntőben éltették a jubilánst s az azokban kifejezett jó kívánatokhoz mi is készséggel csatlakozunk.

— **Válasz Böngérfi nyilatkozatára.** Első sorban meg kell köszönnöm B. abbeli tanácsát, mely szerint máskor ne írjak, ha haragszom. Sajnálom, hogy nem követhetem, mert biztosítom, hogy nem haraggal írtam, a mi nem is szokásom. Egy esetben szoktam haragudni: ha jó társaságban vagyok s valaki azt mondja, hogy: »Menjünk haza!« Hogy az ügyet a nyilvánosság elé vittem, annak igenis volt olyan oka, a mi kényszerített rá. Válaszomat minél rövidebbre akarván szabni, ezt nem feszegetem. Képzelve magát B. az én helyzetembe, ha én úgy nyilatkoztam volna a kettőnk neve alatt megjelent munkáról, mint ő! Bizonyos vagyok benne, hogy nem hallgatott volna, mert ez természetével ellenkezik. Hiszen B. azt is nyilvánosság elé viszi, ha az irodalmi pályázatokon megbukik. Agyba főbe veri a szegény bírálókat, mert ő t buktattak meg. Pedig ez olyan titok, a mi csakugyan nem közérdekű. Ha más ír, az k ö z ő m b ő s tárgy, ha B. ír, az k ö z é r d e k ű, ha mindjárt magánérdekű is. Más szemében látja a szálkát, a magáéban a gerendát nem. Hogy szabadságomban áll a M. P.-nak tiszteletpéldányt küldeni, arra nézve csak annyit jegyzek meg, hogy B. helyében visszakérem az egy év óta (?) ott heverő könyvem-t s azt mondom, kérem most emezt ismertetni, mely kettőnk neve alatt szerepel. Én megtettem volna! Hogy aznap éppen jó kedve volt és tréfaul éppen ezt a tárgyat választotta, azt én nem tudhattam, mert eddig komolyan vettem B.-t, ezután hát nem fogom annak venni. Más mondani valóm nincs. V e l ő s y Lipót.

— **A poroszországi kezdő tanítók között** kiknek 6—10 évig 400 frt csak a fizetésük, nagy az elégedetlenség. Csekély fizetésükből még a legszükségesebbekre sem telik. Az egyik tanító, kinek valamelyik methodikai tanfolyamon kellett volna résztvennie, fölmentését kérte, mivel nem volt tisztességes ruházata. Egy tanítói könyvtár járulékait 30 krral akarták emelni, az idősebb tanítók azonban a kezdőkre való tekintettel leszavazták az erre vonatkozó indítványt. Egy községből 2 fiatal tanítót helyeztek át egymásután »szolgálati érdekből« adósságaik miatt. — Ilyenek a viszonyok a nagy német nemzet iskolaügye terén, mit szóljunk akkor a mi tanítóink anyagi helyzetéről, kik közül sokan még vén napjaikra sem érik el a — 300 frtos minimumot?

— **Az utolsó Defoes.** Így persze alig ismer valaki is e névre, de emlékezni fog mindjárt, mihelyt a Cruzoe Robinson szép és megható történetét említjük. E remek ifjúsági olvasmány szerzőjének utolsó ivadékáról van most szó, ki az életnek 73 súlyos esztendejével, bénult tagokkal, nagy nyomorúságban tölti utolsó napjait a chelmsfordi szegények házában. Angol lapok lelkes felhívásokat intéznek a tanuló ifjúsághoz, hogy kedvelt írójuk utolsó ivadékának nyugodt és elégedett sorsot biztosítsanak élete alkonyán.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többeknek. Lapunk olvasóit tisztelettel felkérjük, hogy lakásváltozásaikát a kiadóval esetről-esetre közöljék, nehogy az expedicióban zavarok álljanak be. — V. V. **B-Gyarmat.** A tudósítást szívesen vettem, de a védelemnek ily keretben nem adhattam helyet. Kérem azt — a tények igaz és hű felsorolásával — önálló cikkben beküldeni. — **N-Tapolcsány.** Kérésének a legközelebbi napokban eleget teszek; kérem szíves türelmét. — S. V. **Budapest.** Vártam az ígért levelet, de hiába. — Cs. Gy. **Budapest.** A tudósítást későn kaptam s így csak a jövő számban közölhetem.